

سرشناسه: قرائتی ستوده، احسان، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور: اعجاز و امامت / احسان قرائتی ستوده.
مشخصات نشر: تهران: مدرسه علمیه دارالسلام، مرکز نشر، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۲۸۰ ص.
شابک: (۱-۹۷۴۰۶-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰-۶۰۰)
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: معجزه (اسلام)
موضوع: (Miracles Islam)
موضوع: امامت
موضوع: Imama'
شناسه ایزده: مدرسه علمیه دارالسلام. مرکز نشر
رده - سی.ک.ره: ۱۳۹۶ الف ۶۴۳ ق/۶/۲۲۰ BP
رده بند: دیویی: ۲۹۷/۴۳
شماره کتابخانه‌سی: سی.ا.ی: ۲۴

۱۳۳

اعجاز و امامت

نویسنده: احسان قرائتی ستوده
صفحه‌آرایی: محمد یعقوبیان
طرح جلد: سید حسین میرکاظمی
ناشر: مرکز نشر مدرسه علمیه دارالسلام تهران
نوبت چاپ: اول - دی ۱۳۹۶
تیراژ: ۵۸۸ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۴۰۶-۱-۱
چاپ: بوستان کتاب
قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان
تلفن‌های پخش: ۳۳۳۳۸۸۲۴ - ۳۳۳۳۸۸۴۰
خرید اینترنتی: www.darussalam.ir

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	بخش اول : اعجاز
۱۵	حقیقت معجزه
۱۵	شهره عقلی اعجاز
۱۹	ضرورت عقلی اعجاز
۲۶	اعجازی نبی ترین و اطمینان آورترین برهان برای اثبات حقایق الهی
۲۹	اعجاز و قانون سبب
۳۰	فرآیند اعجاز در حقایق آسیا
۳۱	تأویل علمی اعجاز
۳۲	اشاعره نگاهی سرگردان در تاریخ سببیت اعجاز
۳۲	نقد دیدگاه اشاعره
۳۴	علت فاعلی اعجاز
۳۵	جایگاه هستی شناسانه امام معصوم و اعجاز
۳۵	برهان علت فاعلی
۳۶	برهان علت غایی
۴۲	ولایت تکوینی
۴۹	پاسخ به یک اشکال
۵۰	هدایت الهی، شأن ذاتی ولایت تکوینی
۵۱	احادیثی که مرتبه‌ی متعالی ائمه را اثبات می‌کند
۵۳	شاخصه‌های ولایت تکوینی

- ۵۳ عقل نظری (علم الهی)
- ۶۱ عصمت (طهارت ذاتی)
- ۶۳ عقل عملی (خُلق عظیم)
- ۶۷ تفاوت معجزه و کرامت
- ۶۹ تفاوت اعجاز در انبیاء و ائمه علیهم السلام
- ۷۵ راه‌های اثبات نبوت انبیاء و امامت معصومین علیهم السلام
- ۷۶ الف: اعجاز
- ۷۶ ب: تاقل در محتوای دعوت
- ۷۶ ج: تأثیر سن و اخلاق نبوی صلی الله علیه و آله در تکمیل نفوس
- ۷۷ ح: شهادت سب آسمانی گذشته به نبوت نبی
- ۸۳ بخش دوم: اعجاز در سیرت انبیا علیهم السلام
- ۸۵ معجزات امیرالمؤمنین علیه السلام
- ۱۰۸ معجزات امام حسن مجتبی علیه السلام
- ۱۱۰ اعجاز و تحقیر معاویه
- ۱۱۲ معجزات امام حسین علیه السلام
- ۱۱۵ معجزات عاشورایی
- ۱۲۱ معجزات امام زین العابدین علیه السلام
- ۱۲۸ تکریم موجودات و حیوانات
- ۱۳۵ اعجاز نزد دشمن
- ۱۳۸ اعجاز امام باقر علیه السلام آغاز توسعه جمعیتی شیعه
- ۱۶۰ اعجاز امام صادق علیه السلام و مقام وصل به مبدء اعلی
- ۱۸۱ اعجاز در استجابات
- ۱۹۱ سرنوشت در معجزات امام کاظم علیه السلام
- ۱۹۹ اعجاز رأفت

- ۲۰۷ اعجاز و هدایت
- ۲۱۲ اعجاز و تحقیر ظالمان
- ۲۱۵ معجزات امام علی بن موسی الرضا علیه السلام
- ۲۱۵ برهان قاطع برای دفع واقفیه
- ۲۳۲ اعجاز و تربیت اصحاب
- ۲۳۳ اعجاز و رأفت امام علیه السلام
- ۲۳۹ معجزات امام جواد علیه السلام برکت عظیم برای شیعه
- ۲۳۹ این: عدم ادراک مقام امامت در قامت طفولیت
- ۲۴۴ دوم: توبه‌ها، سلفا بنی عباس
- ۲۵۷ اعجاز و تربیت اصحاب
- ۲۶۳ معجزات امام هادی علیه السلام روایت دشمن
- ۲۷۲ اعجاز امام علیه السلام و امیدواری شیعه
- ۲۸۳ معجزات امام عسکری علیه السلام در مکاتبات
- ۲۸۴ اعجاز و مهربانی با شیعیان
- ۲۹۱ ارتباط مکاتباتی
- ۲۹۴ تقابل اعجاز با شوکت خلفه
- ۲۹۸ اعجاز و چهره‌های نفاق
- ۳۰۰ امام و معجزه‌ی باران
- ۳۰۱ معجزات صاحب الامر علیه السلام در دوران غیبت صغری
- ۳۰۵ اعجاز و توقیعات صادره

مقدمه

در سند روایات اعجاز در از - نند جهت محل بحث است:

اول: بخشی از روایات معتبرات ائمه علیهم السلام دارای سند معتبر است به ویژه اگر اینگونه روایات در کتبی ضبط شده باشد در ده لفظ آن، همه‌ی شیوه‌های برهان را در احیاء معارف اهل بیت علیهم السلام رعایت کرده باشد. کتاب شرح کافی تألیف محدث عالیقدر شیخ محمد بن یعقوب کلینی (ره) و کتاب ارشاد به قلم متکلم عالی مقام شیخ مفید (ره) و همچنین کتاب اعلام الوری اثر فضل بن حسن طبرسی، حاوی چنین روایاتی هستند. آنان بر مبنای علمی و اثبات شده‌ی خود سعی داشتند روایات اعجاز را از طریق معتبر اخذ نمایند اما همه‌ی روایات اعجاز در این چند اثر گرانمایه ثبت نشده است.

بسیاری از روایات اعجاز ائمه علیهم السلام که در غیر منابع فوق به لحاظ اسناد مرسل یا اگر مستند باشند در سلسله‌ی رجال سند آنها اشخاص مجهول وجود دارند. بدین ترتیب روایات با سند معتبر در این منابع اندک است. البته بخشی از روایات مرسل در این منابع در کتب دسته‌ی اول درج شده است که بدین ترتیب مستند معتبر محسوب می‌گردد.

عیون المعجزات، دلائل الامامه، خرائج، الثاقب فی المناقب، الاحتجاج، مناقب ابن شهر آشوب، اثبات الهداة و بعض دیگر از جوامع روایی در این حوزه حاوی چنین روایاتی هستند.

لازم به ذکر است که اسناد روایات برخی از مجامع مذکور توسط مؤلف ذکر شده است

ولی پس از تألیف، تُشاخ به دلائل شهرت روایات و اختصار نویسی، در هنگام استنساخ، سلسله‌ی سند بسیاری از آنها را حذف کرده‌اند. آنطور که در پاورقی این مرقومه از کتاب الذریعة نقل شده مناقب ابن شهر آشوب را میتوان از این قبیل از منبع منظور کرد.

صاحبان برخی دیگر از این منابع، دلائل عقلی اعجاز را در اثبات معجزات ائمه علیهم‌السلام کافی دانسته‌اند. به عبارت دیگر این محققان نگاه کلامی به روایات اعجاز نموده و به لحاظ عقلی اصل معجزه را برانزده‌ی معصوم می‌دانند و حوادث جزئی هر اعجاز تا آنجا که منطبق با این اصل باشد قابل اعتماد می‌باشد. پس این روایات تواتر تفصیلی ندارد ولی چون میتوان گفت قطعاً حوادث خارق العاده از سوی ائمه علیهم‌السلام رخ داده است، تواتر اجمالی دارد.^۱

بر این اساس آن روایات اعجاز را از نقل حوادث تاریخی متمایز میسازد غایات الهی و عقلانی است که بر حوادث معجزات مترتب است. اکثر این روایات با همه‌ی اصول اعتقادی، فقهی شیعه متناسب بود. همچنین هیچ تعارضی با سخنان و سیره‌ی ائمه علیهم‌السلام ندارد.

گفتنی است که مقام علمی و پیرایش صاحبان کتب روایی دو دسته‌ی اخیر در اعتبار روایات این کتب، تاثیر بسزایی دارد.

عیون المعجزات، دلائل الامامه، خرائج و اثبات الهدایه بر اساس چنین معیاری تألیف شده‌اند.

دوم: علت اساسی ضعف سندی بعضی از روایات اعجاز - به اهتمام برخی از محدثان شیعی به این قبیل روایات است.

جلوگیری از ترویج اندیشه‌ی غلو، محدثان و راویان احادیث ائمه علیهم‌السلام را - آن داشت تا به روایت کسانی که آثار خارق العاده را از معصومین علیهم‌السلام نقل می‌نمایند، اعتماد نکنند و آنان را "اهل الارتفاع فی مذهب"، "مرتفع القول"، "فی حدیثه ارتفاع" و "فیه غلو" و "تروی عنه الغلات" خوانند و تضعیف قولی نمایند. این نظریه در بین بعضی از اصحاب ائمه علیهم‌السلام در کوفه سپس به عنوان نظریه‌ی غالب در مدارس علمی قم رواج یافت.

بسیاری از روایانی که در موضوعات مختلف دارای روایت بودند به دلیل نقل معجزات

و ثافتشان مورد تردید قرار گرفت و توسط عالمان علم رجال تضعیف شدند و روایات آنان هم از درجه‌ی اعتبار ساقط گردید.

اگر اتهام غلو برای این راویان در کتب رجالی نبود، قطعاً روایات اعجاز دچار این غربت نبودند و از مزایای احادیث اخلاقی، فقهی، اعتقادی و تفسیری برخوردار بودند.

ابو جعفر محمد بن سنان زاهری از اصحاب امامان کاظم و رضا و جواد علیهم السلام و دارای روایات زیادی در جوامع روایی است توسط اهالی علم رجال تضعیف شده است.^۱ علت تضعیف او نقل فراوان معجزات ائمه علیهم السلام بوده است.^۲ اما آنان که در علم رجال ماهر بودند و به معجزات ائمه علیهم السلام ایمان داشتند و آن را گردآوری کرده‌اند، محمد بن سنان را توثیق نموده‌اند. شیخ مفید وی را قه‌زبان بسیار نزدیک امام کاظم علیه السلام و در عداد فقهاء شیعه دانسته^۳ و شیخ طوسی او را از وکلاء مدینه می‌داند که هرگز از مرام اهل بیت علیهم السلام فاصله نگرفت.^۴

داود بن کثیر رقی ضعیف، شمره شده است.^۵ اما هیچ وجهی برای تضعیف او ذکر نشده مگر آنکه گویند غالیان قضایی مورد آن اربعه معجزات را از او روایت کرده‌اند.^۶ کم نیستند اصحابی که با توجه به سائر روایات آنان از ائمه علیهم السلام نکته‌ی قابل خدشه‌ی وجود ندارد اما همچنان تضعیف شده‌اند که مهمترین علت آن نقل معجزات است.

اگر چه احتمال دارد منشاء مجهول بودن بعضی از روایان احادیث اعجاز خطای در استنساخ باشد ولی چه بسا اصحاب اهل بیت علیهم السلام آنان را به دلیل نقل فقط معجزات معصومان علیهم السلام راوی لحاظ نمی‌کردند و به همین ترتیب سی‌ار آنان در منابع رجالی آورده نشده است.

۱. رجال نجاشی، ص: ۳۲۸ و رجل طوسی، ص: ۳۶۴ و رجال کشی، ص: ۵۹۰.

۲. محمد بن سنان کان کثیر الروایة للمعاجز حتی قال: من کان یزید المعضلات فالی و من اراد الحلال و الحرام فعلیه بالشیخ یعنی صفوان بن یحیی. رجال کشی، ص: ۵۵۸.

۳. الارشاد، ص: ۳۰۴.

۴. الغیبة، ص: ۲۰۹ الی ۲۱۱.

۵. رجال نجاشی، ص: ۱۵۶.

۶. یَذْکُرُ الْغُلَاةُ أَنَّهُ مِنْ أَرْكَانِهِمْ وَ قَدْ یَزِوُی عَنْهُ الْمَنَکِیْزُ مِنَ الْغُلُوِّ وَ یُنْسَبُ إِلَيْهِمْ وَ لَمْ أَسْمَعْ أَحَدًا مِنْ مَشَیْخِ الْعِصَاةِ یَطْعُنُ فِيهِ. رجال کشی، ص: ۴۰۷.

سوم: بخشی از معجزات امام رضا و ائمه علیهم السلام پس از او به دلیل حصر و حبس آنان توسط مأموران حکومتی روایت شده که اساساً جایگاهی روایی نداشتند تا محل توثیق یا تضعیف باشند.

پس از نکات سندی روایات اعجاز، باید گفت به دلیل عدم استعداد شاهدان، گاهی اولیاء معصوم الهی آثار ماورائی خود را کتمان میکردند که این عاملی بر انسداد این باب معرفتی بر بعضی از پیروان آنان بود ولی چون آن بزرگواران حجج بالغه الهی هستند، گاهی با رعایت تقیه، بحساب خود و افراد مستعد را از آثار الهی و فوق بشری خود آگاه می ساختند. مرقومانی - عبرت‌تلاش علمی نویسنده است که بر اساس مصادر مهم روایی و آثار متکلمان مسلمان تنظیم شده است.

از خداوند متعال برای همه آنان که در تهیه‌ی این مرقومه سهمی داشتند، رضوان الهی و توفیق روزافزون خواستارم امیدوارم خدای مهربان برای این مومنانی منظور کرده و ضمیمه‌ی نامه‌ی عمل پدر و مادرم که حقیقتاً از ارادتمندان به ائمه علیهم السلام بودند و در اعیان محافل ذکر آنان زحمت کشیدند، بنماید.

قم - حره ابن بیابان علیه السلام

احسان قرائتی

۱۳۹۶/۹/۵ شمسی برابر با هفتم ربیع الاول ۱۴۳۸ قمری